

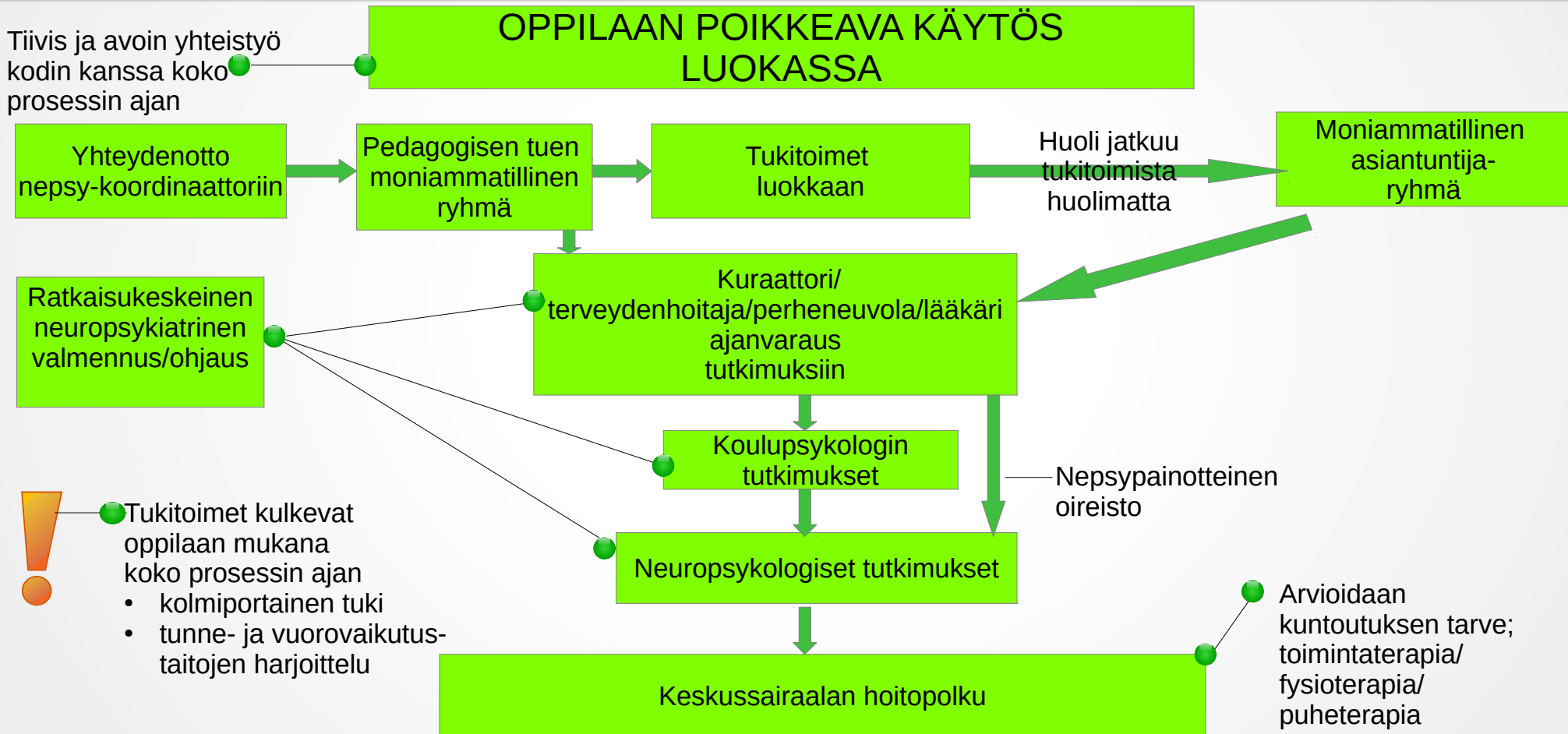
NEPSY-TOIMINTAMALLI

Huoli oppilaan
poikkeavasta
käytöksestä

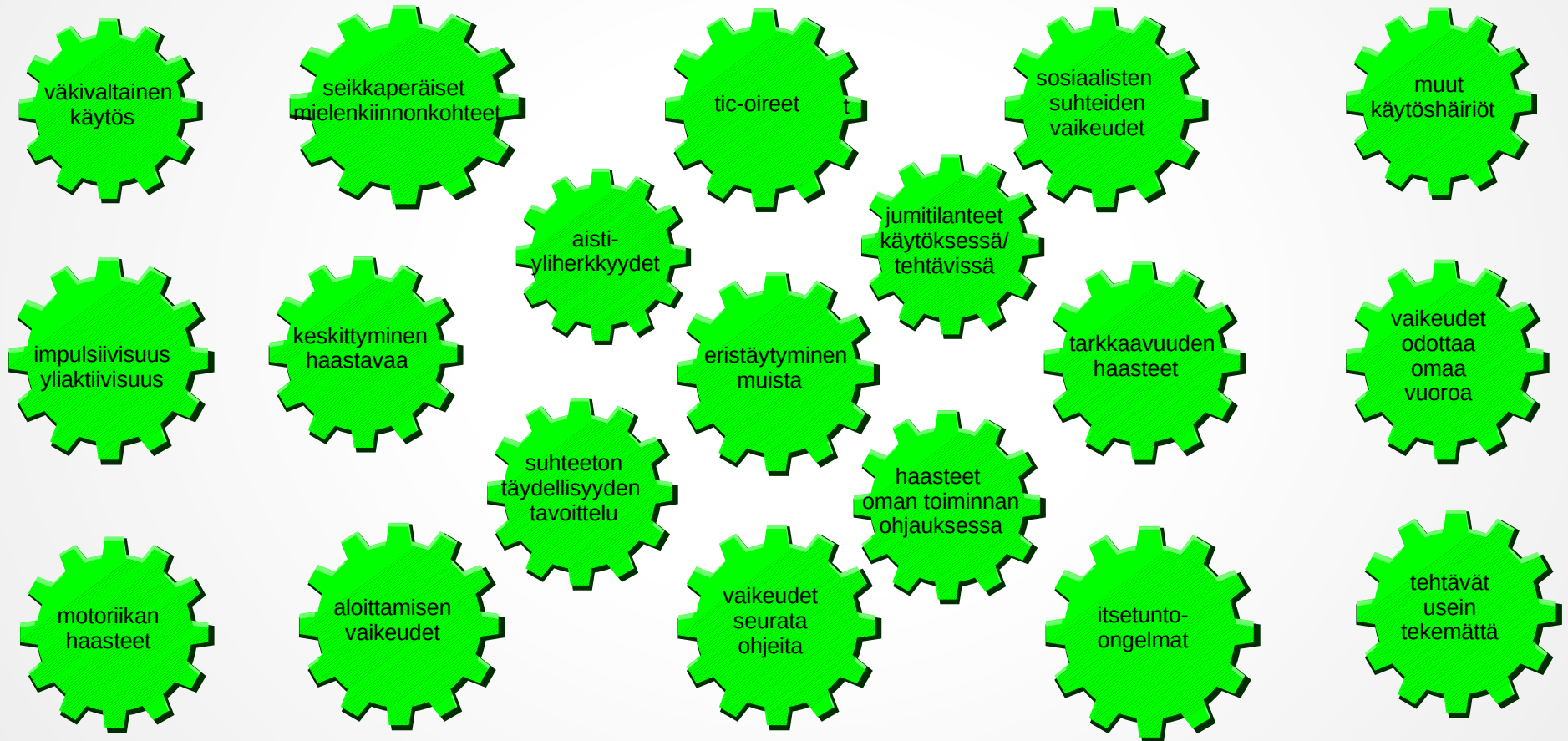

TOIMINTAMALLI

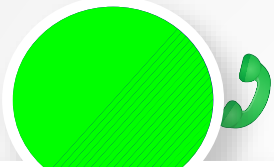
Maarit Niskanen 2018

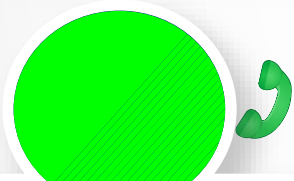
POIKKEAVA KÄYTÖS VOI NÄKYÄ LUOKASSA (toimintamallin lopussa neuropsykiatriset oireyhtymät)

TUKITOIMET

Nepsy-koordinaattori
040-6673630
maarit.niskanen@perho.com

Keski-Pohjanmaan
Keskussairaalan
Nepsy-tiimi

040-8043526
040-8043527

PEDAGOGISEN TUEN MONIAMMATILLINEN RYHMÄ

- Luokanopettaja, aineopettajat, luokanohjaaja koulunkäynninohjaaja, nepsy-koordinaattori, erityisopettaja, (kuraattori tai konsultointi tarvittaessa)
- Vanhemmat
- Kartoitetaan oppilaan kokonaistilanne; mahdolliset lausunnot, Wilma-kirjaukset, käynnissä olevat terapiat
- Käydään läpi oppilaan vahvuudet ja haasteet
- Päätetään menetelmistä sekä niiden kestosta
- Tiivis yhteistyö kodin ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden kanssa
- Tiedotetaan koulun henkilökuntaa mahdollisista erityisjärjestelyistä

TUKITOIMET

- Nepsy-koordinaattori tulee luokkaan auttamaan luokan struktuurin luomisessa.
- Selvitetään oireilevan oppilaan historia sekä mahdollinen diagnoosi. Oppilaan vahvuuksien huomioiminen on tärkeää.
- Tukitoimia on monenlaisia ja niitä tulisi kokeilla ennakkoluulottomasti. On tärkeää muistaa riittävän pitkä aika eri menetelmien käyttämiselle.
- Harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistetaan sosiaalisia taitoja yhdessä koko luokan kanssa. Tällä estetään myös oppilaan leimautuminen.
- Tarkistetaan ymmärtääkö nepsy-oppilas koulun järjestyssäännöt ja onko kaikilla koulun aikuisilla sama tapa toimia sääntöjen suhteen.
- Kerrotaan muulle luokalle avoimesti nepsy-oppilaan tuen tarpeesta ja apuvälineistä (vanhempien lupa). Avoimuus vähentää ennakkoluuloja.

TUKITOIMET

OPPILAAN KOHTAAMISEN MALLI

- Empatia
- Arvostava puhetapa oppilaasta aikuisten kesken
- Vuorovaikutustaidot (eleet, ilmeet, kehonkieli)
- Huumori
- Näe lapsi haastavan käytöksen takana
- Perheen myönteinen kohtaaminen
- Myötätunto
- Avun hakeminen, jos omat taidot/tiedot eivät riitä
- Perustiedot neuropsykiatrisista erityispiirteistä
- Taidot visualisoida ympäristöä ja opetustilanteita
- Huomion kiinnittäminen luokan aistimaailmaan
- Oman käytöksen ja kehonkielen vaikutus oppilaisiin
- Tunnetaitoharjoittelu säännölliseksi
- Aito kiinnostus oppilaan asioihin
- Huomion kiinnittäminen hyvään käytökseen ja huonon käytöksen huomiotta jättäminen
- Ennakointi siirtymätilanteissa ja ennakointi välitunneille (välituntikäyttäytymisen kuvittaminen ja sääntöjen kertaus)

RATKAISUKESKEISYYS JA VOIMAVARALÄHTÖISYYS NEPSY- OPPILAAN TUKEMISESSA

- Nepsy-oppilas ei ole tahallaan hankala, hänellä ei ole taitoja käyttäytyä yleisten normien mukaan tai kykyä noudattaa sääntöjä. Koulun aikuisten tehtävä on opettaa näitä taitoja kunkin oppilaan vahvuuksien kautta.
- Luokan aikuisten käytös ja asenne vaikuttavat lapseen. Tarkkaile omaa käytöstäsi ja kehon kieltä ohjaustilanteissa.
- Tarkkaile nepsy-oppilasta huomioiden hänen vahvuutensa. Osallista nepsy-oppilas häntä koskevien käytänteiden suunnitteluun. Kysy häneltä, mitä taitoja hän itsensä mielestä tarvitsee, että koulupäivät sujuisivat hyvin.
- Tiivis ja rakentava yhteistyö kodin kanssa antaa lapselle kokemuksen, että aikuiset välittävät ja haluavat hänen parastaan.
- Muista, että diagnoosi ei saa leimata lasta, vaan se on ammattilaisten työväline oppilaan ohjaamiseen.
- Välitön palaute onnistumisista on tehokas keino nepsy-oppilaan taitojen kehittymiselle.
- Älä tuomitse lasta tapahtuneesta, vaan totea tilanne. Sanoita tunnetiloja oppilaalle (huomaan, että olet vihainen/surullinen/pettynyt...) Käytä apuna tunteiden ilmaisuun kuvia, piirtämistä ja draamaharjoituksia. Tilanteen rauhoituttua on lapsen helpompi käsitellä tapahtunutta.
- Jos on vaikeaa keksiä hyvää palautetta, käytä apuna vahvuuskorttien luonteenkuvauksia
- Sosiaalisia taitoja oppii parhaiten ryhmässä. Anna nepsy-oppilaan olla mahdollisimman paljon omassa luokassaan, että hän saa tuntea kuuluvansa luokkaan.
- Aikuisten toimiessa samoilla pelisäännöillä, lapsille tulee turvallinen olo ja häiriökäyttäytyminen vähenee.

MITEN NEPSY-OIREET VAIKUTTAVAT LAPSEN ARKEEN?

KOTONA

- itsetunto-ongelmat
- masennus
- itsetuhoisuus
- uniongelmat
- vanhempien ja muiden perheenjäsenten jaksaminen
- nepsy-lapsen leimautuminen hankalaksi sukulaisten ja perheen ystävien keskuudessa
- perhe jää yksin ongelmien kanssa
- uhka syrjäytymisestä
- harrastukset vaarassa vähentyä tai loppua kokonaan
- hoitamattomana vaarana päihde- ja huumeongelmat
- itsenäistyminen hidastuu
- taloudelliset ongelmat
- vanhempien parisuhdeongelmat

KOULUSSA

- sosiaaliset ongelmat
- masennus
- itsetuhoisuus
- itsetunto-ongelmat
- oppimisvaikeudet
- syyllisyyskierre
- opettajan, ohjaajan ja luokkakavereiden jaksaminen
- luokan työrauha häiriintyy
- leimautuminen kavereiden keskuudessa
- yksin jääminen välitunneilla
- alttius kiusaajaksi ja/tai kiusatuksi tulemisesta
- jos lapsi/nuori ei pääse tutkimuksiin ja jää ilman diagnoosia, hän ei saa apua eikä kuntoutusta. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia opinnoissa ja ammattiin valmistumisessa.

TUKITOIMET

Maarit Niskanen 2018

LUOKAN STRUKTUUURI

- Lukujärjestys selkeästi esillä, vain kyseessä oleva päivä esillä. Lukujärjestys käydään läpi aamuisin ja muutokset ilmoitetaan selkeästi kuvilla.
- Ympäristön selkeys, tavarat samoilla paikoilla.
- Johdonmukainen opetus. Selkeä järjestys oppitunnin kululle; ensin, sitten, lopuksi. Selkeät kuvat eri vaiheista.
- Tarkoin suunniteltu istumajärjestys.
- Hyvä näkymä taululle.
- Ryhmä- ja parityöskentelytaidot kehittyvät pikkuhiljaa. Hyvällä käytöksellä ansaitaan mahdollisuus erilaisiin työskentelymenetelmiin.
- Mahdollisuus siirtyä rauhalliseen työpisteeseen.
- Siirtymätilanteiden ennakointi.

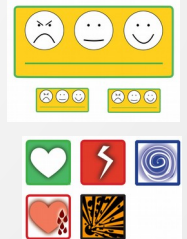
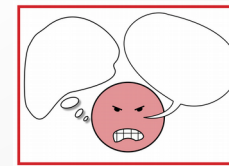
ÄI	MA	MU	EN	KÄNSÄ- PÄIVÄ
LI	KU	UE	KS	ESTYS
HI	FYKE	ROKKAUS	VÄLITUNTI	ATK
SA	ROKKAUS VÄLITUNTI	R	YMP: /IT	

VISUAALISUUS

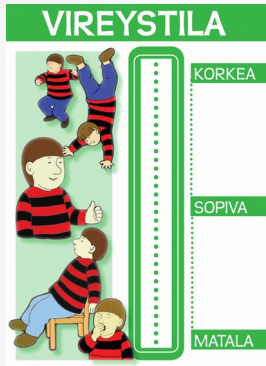

- Kuvalliset ohjeet toiminnoille; tehtävien pilkkominen, kuvat apuvälineinä.
- Pienillä oppilailla pukemisjärjestys kuvilla.
- Oma päiväjärjestys/tunninkulku kuvilla oppilaille, joilla haasteita toiminnanohjauksessa.
- Tunteiden ilmaisu kuvilla.
- Siirtymätilanteet kuvilla.
- Konfliktitilanteiden selvittäminen sosiaalisilla tarinoilla tai pikapiirtämällä.
- Luokan käytöstä havainnoidaan tunnemittarilla

STRUKTUURI

www.tampere.fi/neptunus

Tämän tunnin TEHTÄVÄT:

Järjesty:	Mitä teet?	Kuikkaa
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		

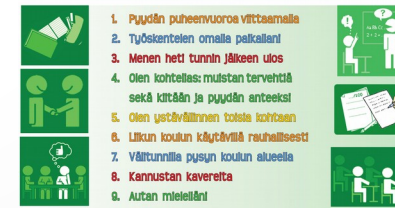

Käytöksen liikennevalot

SEURAAVA	TUOVA	KESKIVUOKKO	TORTTA	PELIVÄN	LAULUKI	SUUNNITTELUN

MEIDÄN LUOKAN SÄÄNNÖT

TUNNETAITOJEN HARJOITTELU

- Huomaa hyvä -kortit
- Vahvuuskortit
- Askeleittain -menetelmä
- Lions Quest -menetelmä
- Mieli-materiaali (Suomen mielenterveysseura)
- Kiva-koulu
- Luokan yhteiset tavoitteet/oppilaan tavoite; palkkio onnistuneesta tunnista/päivästä/viikosta
- Keskittymisharjoitukset päivittäin
- Keskittymiseen apuvälineitä
- Vastuulliset tehtävät
- Mielikuvittaminen (mm. Kuparikettu-mielikuva- ja keskittymisharjoituksia Youtubesta)
- Draama-harjoitukset
- Sydäntunnit (myötätunto, itsesäätely, sinnikkyyys)
- Kaveritaitojen harjoittelu (Innokylä, Suomen mielenterveysseura)
- Toiminnanohjauskortit tuntityöskentelyyn
- Tunnehetket-materiaalit
- Viitottu rakkaus: valmiita materiaaleja sosiaalisiin tarinoihin
- Toiminnanohjauskortteja
- Kuparikettutarinat (Youtube)

Materiaaleja
● lainattavissa
nepsy-lainaamosta

TUNNETAITOJEN HARJOITTELU

HUOMAA HYVÄ! -MATERIAALIT

LAPSEN JA NUOREN LUONTEEN VAHVUUKSIEN HARJOITTELUUN

Kirjassa selkeät ohjeet eri vahvuuksien harjoitteluun.

- Materiaalit lainattavissa nepsy-lainaamosta

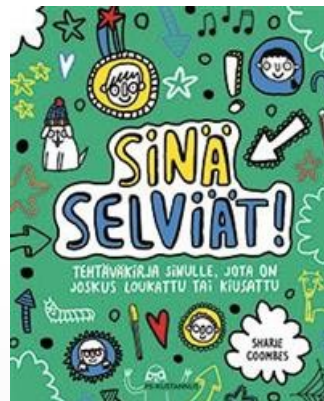
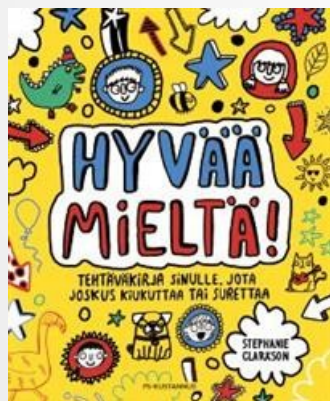

TUNNETAITOJEN HARJOITTELU

SOSIAALISET TARINAT

- Valmiiksi kuvitettuja sosiaalisia tarinoita
- Tunnetaitojen harjoittelua kuvin ja sanoin.

Kuvitettuja tehtäviä
tunnetaitojen
harjoitteluun.

TUNNETAITOJEN HARJOITTELU

VAHVUUSKORTIT

Vahvuuskortteja voi käyttää yksilö- tai ryhmätövälineenä.

Vahvuuskorttien avulla lapsi tai nuori löytää omia vahvuuksiaan ja itsetuntemus kasvaa.

Kortteja käytetään keskustelun tukena. Kortteja on kahdenlaisia; pienille ja isoille.

Kortit löytyvät Nepsy-lainaamosta.

MOTIVOINTI JA PALKITSEMINEN

Mietitään yhdessä oppilaan kanssa tavoite mihin pyritään, että koulupäivät sujuisivat paremmin. Tavoite voi olla käytökseen, toiminnanohjaukseen tai keskittymiseen liittyvä tavoite. Tavoiteltava asia pitää olla positiivinen eikä siinä saa olla kieltosanoja. Muistutetaan oppilasta pitkin päivää taitojen harjoittelusta. Käydään läpi koulupäivän päätyttyä, miten päivä on sujunut ja onko hän ansainnut tarran. Palkinto voi olla sisävälitunti pelaten tai jokin muu aineeton palkinto.

Esimerkkejä:

- Pysyn omalla paikallani ja pyydän luvan liikkumiseen.
- Kuuntelen opettajan ohjeet ja aloitan työskentelyn tunnilla viipymättä.
- Muistan viitata, kun minulla on asiaa.
- Puhun muille kohteliaasti.
- Annan muille työrauhan.
- Muistan aina puhua totta.
- Muistan tehdä kotitehtävät heti välipalan jälkeen.

TUNNETAITOJEN HARJOITTELU

VERKOSTA TUNNETAITOHARJOITUKSIA:

- <https://www.mielenterveysseura.fi/fi> videoita ja tulostettavia pelejä sekä tehtäviä
- http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunnetaitoja_oppii_harjoittelemalla
Tunnetaitoharjoituksia
- <https://www.opettajantietopalvelu.fi/kampanjat/7115.html>
Askelellain-ohjelma
- <https://www.youtube.com/watch?v=b75yqBFS5q4> Untuvameditaatio, rentoutusharjoitus
- https://www.youtube.com/results?search_query=vesimeditaatio Vesimeditaatio, rentoutusharjoitus
- <https://www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/kehittamistoiminta/paattyneet-hankkeet/mahti-projekti/mahti-tunnekortit/>
Mahti-tunnekortit, tunteiden ilmaisuun ja nimeämiseen
- <https://positiivinenkasvatus.com/> Itsesääätelytaito-harjoituksia
- <https://www.youtube.com/channel/UCU31leKGEEtYXztVORImvVA> Kuparikettu, harjoituksia mielikuvittamiseen ja rentoutumiseen
- <http://viitotturakkaus.fi/tunteet-vuorovaikutus/sosiaaliset%20tarinat.html> sosiaaliset tarinat

TIETOA NETISTÄ

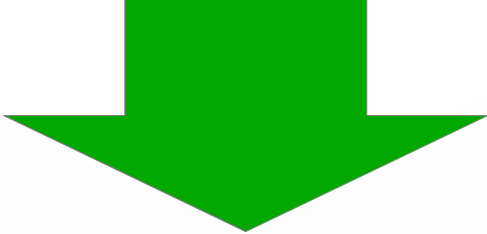
- <https://adhdtutuksi.fi/add-tarkkaavuushairio-nuorella/http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi50061>
- https://www.autismiliitto.fi/autismikirjo/aspergerin_oireyhtyma
- <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=nix00918>
- <http://www.tourette.fi/tourette/>
- <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=nix00969>
- <https://www.autismiliitto.fi/autismikirjo>
- https://www.aivoliitto.fi/kielellinen_erityisvaikeus/kielellinen_erityisvaikeus
- <https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lasten-terapiapalvelut/neptunus.html>
- <http://papunet.net/materiaalia/>
- https://www.aivoliitto.fi/kielellinen_erityisvaikeus/kielellinen_erityisvaikeu
- <https://oppimisvaikeus.fi/>
- <https://www.nmi.fi/fi/oppimisvaikeudet/motoriikka>

TUNNETAITOHARJOITUKSIA YLÄKOULULAISILLE

- <https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7488410/Kiitos+kaveruudelle+-k%C3%A4sikirja/24a71851-db63-4a38-bd76-45a864a8272d>
- <https://oivamieli.fi/dashboard.php>
- http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunnetaitoja_oppii_harjoittelemalla
- <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/kehitt%C3%A4mistoiminta/lapset-ja-nuoret/nuorisoty%C3%B6>
- <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/kehitt%C3%A4mistoiminta/lapset-ja-nuoret/yhteisvastuu-nuorista>

NEUROPSYKIATRISET OIREYHTYMÄT

Seuraavassa diasarjassa lyhyesti
neuropsykiatrisista
oireyhtymistä

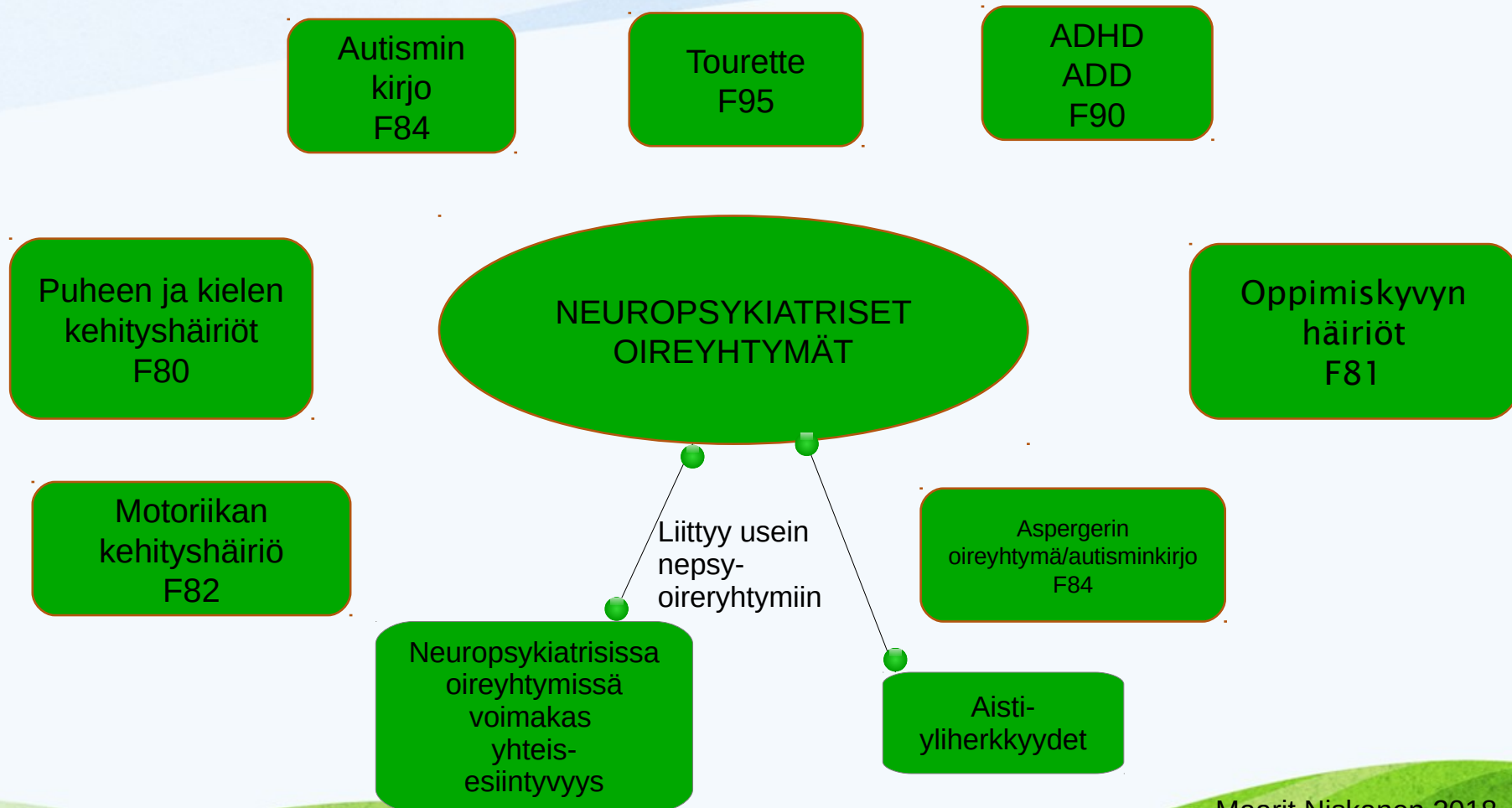
A stylized, colorful illustration of a landscape. The foreground features rolling green hills in various shades of green, with a dark brown path winding through them. On the left, there are several stylized plants: a green tree with rounded foliage, a purple flower with a pink center, and a cluster of orange flowers. A small red bird is flying in the sky above the tree. The background consists of light blue and white wavy bands representing the sky.

NEPSY

Perustietoutta neuropsykiatrisista
erityispiirteistä

KEHITYKSELLISET NEUROPSYKIATRISET HÄIRIÖT OVAT

Varhaislapsuudesta asti todettavia neurologisia, älylliseen suoritus- ja toimintakykyyn sekä käyttäytymiseen liittyviä oireita ja toimintavajavuuksia. Toimintavajavuus on nähtävissä jo lapsuudessa useilla eri elämänalueilla. Oireet jatkuvat katkeamatta nuoruuteen ja aikuisuuteen. Neuropsykiatrisissa häiriöissä on runsas yhteisesiintyvyys. Tämä asettaa haasteita lasten ja nuorten tutkimisessa. Lasten kehitysongelmat aiheuttavat runsaasti kuormitusta vanhemmille, päivähoidolle sekä kouluille.

ADHD

TARKKAAMATTOMUUS

- Huomion kiinnittäminen yksityiskohtiin epäonnistuu usein
- Keskittyminen leikkeihin ja tehtäviin epäonnistuu usein
- Usein ei näytä kuuntelevan mitä puhutaan
- Ohjeiden noudattaminen ja tehtävien valmiiksi tekeminen koulussa ja kotona epäonnistuu usein
- Kyky järjestää tehtäviä ja toimintoja on usein heikentynyt
- Välttelee usein tai kokee vastenmielisiksi tehtävät, jotka vaativat psyykkistä ponnistelua
- Kadottaa usein esineitä, jotka ovat tärkeitä tehtävien tekemisessä
- Häiriintyy usein ja helposti ulkopuolisista ärsykkeistä
- Usein muistamaton päivittäisissä toiminnoissa

ADHD

YLIAKTIIVISUUS

Liikuttelee usein käsiään tai jalkojaan ja vääntelehtii tuolissaan

Lähtee liikkeelle tilanteissa, missä pitäisi istua paikallaan

Juoksentelee ja kiipeilee paikoissa, joissa se on sopimatonta

Äänekäs leikeissään, eikä pysty leikkimään hiljaisesti

Motorisesti aktiivinen, vaikka tilanne ei sitä sallisikaan

IMPULSIIVISUUS

Vastaa jo ennen kuin kysyjä saa lauseen loppuun, ei anna toiselle mahdollisuutta vastata

Ei jaksa seisoa jonossa eikä odottaa vuoroaan

Keskeyttää toisten puheet tai on tunkeileva

Ei osaa olla pidättyväinen, eikä omaa tilannetajua

ADD

- Tarkkaavaisuushäiriö ilman ylivilkautta
- Keskittymisvaikeudet
- Ongelmia tarkkaavaisuuden säätelyssä
- Aloittamisen vaikeudet
- Työskentely poukkoilee ja ajatus karkaa
- Työt valmistuvat viime tipassa
- Uniongelmia
- Käsiä hentoista

Ongelmat aiheuttavat merkittävää haittaa koulussa sekä arkielämässä. Aiheuttaa itsetunto-ongelmia ja masennusta.

AUTISMINKIRJO

- Sosiaalisen viestinnän ja vuorovaikutuksen vaikeuksia. Vaikeuksia sosio-emotionaalisessa vastavuoroisuudessa.
- Rajoittuneet ja toistuvat käyttäytymistavat. Stereotyyppiset toistuvat motoriset liikkeet. Pyrkimys samanlaisuuteen, kiinnittyminen rutiineihin, rajoittuneet kiinnostuksen kohteet. Yli- tai alireagoiminen aistiärsykkeisiin.
- Oireet kehittyvät jo varhaislapsuudessa.
- Oireet aiheuttavat merkittävää haittaa.

ASPERGERIN OIREYHTYMÄ (kuuluu autismikirjoon)

Poikkeavuuksia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jotka ilmenevät joillakin seuraavista alueista:

- Sosiaalisen vuorovaikutuksen säätäminen; vaikeuksia katsekontaktissa, kasvojen ilmeissä, vartalon asennossa ja liikkeissä
- Heikentynyt kyky jakaa iloa, harrastuksia tai saavutuksia toisten kanssa
- Vaikeuksia kaverisuhteiden luomisessa, joihin liittyy tunteiden jakamista
- Heikentynyt tai poikkeava reaktio toisen tunteille, sosiaalisessa kanssakäymisessä, emotion jakamisessa ja kommunikoinnissa
- Epätavallisen intensiivisiä ja seikkaperäisiä harrastuksia sekä rajoittuneita, toistuvia ja kaavamaisia käytösmalleja ja mielenkiinnonkohteita

TOURETTEN OIREYHTYMÄ

Monimuotoisia TIC-oireita

Motorinen tic-oire: Lyhytkestoinen, yht`äkkäinen liike

Vokaalinen tic-oire: Äänähdyksiä, murahduksia, kimitystä, nuuhkaisuja, niiskahduksia, sanoja, lauseita

Sensorinen tic-oire: Väsymys, kutina, paineentunne, viiltävä kipu, epämukavuuden tunne vatsan alueella, kylmän tunne, kuuman tunne

Kognitiivnen tic-oire: Tarkoitukseton ajatusten kaikuilmiö, tarkoitukseton laskeminen, toistuvia seksuaalisia tai aggressiivisia ajatuksia

Osalla huomattavaa aggression hallinnan vaikeutta, adhd:n ja aspergerin kaltaisia oireita sekä pakko-oireistoa.

OPPIMISKYVYN HÄIRIÖT

- Oppimiskyvyn häiriöihin liittyy usein myös tarkkaavaisuuden puute, käytöshäiriö tai muu kehityshäiriö esim. motoriikan kehityshäiriö tai puheen ja kielen kehityshäiriö
- Diagnoosi edellyttää, että häiriö on ollut olemassa jo koulunkäynnin alkuvuosina
- Usein häiriö jatkuu läpi nuoruuden, aikuisikään asti

OPPIMISVAIKEUKSIIN LIITTYVIÄ ONGELMIA NUORUUS- JA AIKUISIÄLLÄ

- Ahdistuneisuus
- Masennus
- Päihdeongelmat
- Itsetunto-ongelmat
- Syrjäytyminen
- Työttömyys

HAHMOTTAMINEN

- Tarkoittaa nähdyn tulkintaa ja ymmärtämistä

Eri osa-alueita:

- Näönvarainen erottelu
- Näönvarainen tunnistaminen
- Avaruudellinen hahmottaminen

- Hahmottamisen vaikeuksiin voi liittyä myös vaikeutta kuvallisessa ajattelussa ja mielikuvittamisessa
- Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa suurin on ei-kielellistä, joten hahmottamisvaikeudet voivat aiheuttaa myös ongelmia sosiaalisissa suhteissa

HAHMOTTAMINEN

HAHMOTTAMISEN ONGELMAT NÄKYVÄT ARJESSA:

Motorisena kömpelyytenä ja tarkkaavuuden vaikeuksina

Koulussa vaikeuksina matematiikassa, käsitöissä ja liikunnassa

Tilan hahmottamisen vaikeuksina (vieraat paikat, karttatehtävät)

Liikkeen, etäisyyksien ja nopeuden arvioinnissa

Asioiden tai osien välisten suhteiden hahmottamisen vaikeutena

KIELLELLISET ERITYISVAIKEUDET

- Varhaislapsuudesta asti ilmenevä kehityksellinen häiriö
- Laaja kirjo erityyppisiä kielellisiä erityisvaikeuksia, joissa puheen kehitys ja sanavarasto kehittyvät hitaasti
- Vaikeuksia myös ääntämisessä, lauserakenteissa, puheen sujumisessa ja puheen ymmärtämisessä, sanojen mieleen palauttamisessa, nimeämisessä ja käsitteiden käyttämisessä
- Vaikeudet ilmenevät kouluiässä myös lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksina
- Kielen vaikeudet vaikuttavat usein myös sosiaaliseen vuorovaikutukseen, tunteiden säätelyyn ja sosiaalisiin taitoihin
- Saattaa esiintyä myös hahmotushäiriöitä, ylivilkkautta ja kömpelyyttä

MOTORISET HÄIRIÖT

- Huomattavat ongelmat motorisissa taidoissa; hieno- ja karkeamotoriikassa.
- Liikkeet ovat hitaita ja epätarkkoja, liikesarjojen oppiminen on työlästä.
- Ennen kouluikää ongelmat saattavat ilmetä arjen toiminnoissa esim. ruokailu, pukeminen sekä omasta hygieniasta huolehtiminen.
- Motoristen vaikeuksien esiintyminen oppimishäiriöiden yhteydessä on yleistä.
- Noin puolella tarkkaavaisuushäiriöisistä lapsista on myös motorisia vaikeuksia.

TOIMINNANOHJAUKSEN VAIKEUDET NEUROPSYKIATRISISSA HÄIRIÖISSÄ OVAT KESKEINEN ONGELMA

TOIMINNANOHJAUKSELLA TARKOITETAAN

- kykyä jäsentää tilanteita
- tehdä suunnitelmia ja toimia sen mukaisesti
- muuttaa toimintaa tarvittaessa sekä estää epäolennaisia impulsseja

Työmuistilla toiminnanohjauksella on keskeinen tehtävä.

TOIMINNANOHJAUKSEN ONGELMAT SAATTAVAT NÄKYÄ:

- ärsykeherkkyytenä
- aggressiivisena käytöksenä
- keskittymisvaikeuksina
- ylireagointina tilanteisiin
- mielialan vaihteluina
- äkkipikaisuutena